

Outcomes. Thus, based on scientific approaches to solving the problem of communicative interaction of the cadets of a military institution of higher education, the article clarifies a set of pedagogical conditions, which contributes to pedagogically appropriate and methodical balanced formation during the period of primary military professional training.

Conclusion. Therefore, when forming the communicative interaction among the cadets of a military institution of higher education, it is necessary to take into account the set of pedagogical conditions.

The article reveals a set of pedagogical conditions: creation of the educational environment with information and communication database, organization of sports and mass work, self-formation of interest in the military profession, promotion of a healthy lifestyle, self-education of patriotic feelings of a Defender of the Fatherland, formation of cadets' communicative interaction.

The importance of purposefully organized activities, communication and relationships in individual, group and mutual learning, and education in the process of forming communicative interaction have been revealed. It has been shown that the process of communicative interaction among the cadets can be recognized as pedagogically expedient, taking into account its essence and specificity, it has been formed the cadet subject-to-subject attitude to each other, as well as to teachers and commanders, objective and subjective conditions, in which educational activities will be most successful. The effectiveness of the process of formation of communicative interaction in primary professional training can be increased by creating a communicatively favourable educational environment, examining the individual and psychological characteristics of cadets, as well as achieving a high level of cohesion in the cadet team.

Key words: cadet, commander, teacher, communicative interaction, military institution of higher education, pedagogical condition

Стаття надійшла до редакції 12.02.2025 р.

УДК 37.091.12:005.336.2

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2025.35.331128](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2025.35.331128)

ІВАН КРАВЧЕНКО

ORCID: 0000-0001-6114-4591

МІЛЕНА ХИЖА

ORCID: 0009-0000-5130-1848

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті розкриваються педагогічні погляди всесвітньовідомого чеського педагога Я.А.Коменського як основоположника теорії навчання, який запропонував систему освіти, організацію школи, а також відпрацював основні вимоги до учителя. Авторами проаналізовано педагогічну спадщину К.Д.Ушинського, який є автором багатьох праць з теорії педагогіки. Він вважав, що педагог – це особистість, яка постійно повинна перебувати у саморозвитку та самоудосконаленні і виконувати дві основні функції – навчати та виховувати. Акцентовано увагу на необхідності вивчення та запровадження педагогічного надбання В.О.Сухомлинського, який зробив значний внесок у педагогічну науку.

Ключові слова: вчитель, педагог, особистість, навчання, виховання, педагогічна майстерність, «Колесо життєвого балансу»

Актуальність проблеми. Сучасна освіта вимагає від педагогів не лише високих професійних знань, але й готовності адаптуватися до нових технологічних, соціальних та психологічних умов. Педагог сьогодні має багато функцій, від викладання до психологічної підтримки учнів. Це, в свою чергу, ставить нові вимоги до їх професійної діяльності. Враховуючи інноваційні технології, нові підходи до навчання та виховання, педагог повинен бути здатним адаптувати свої методи навчання до змінюваних умов. Також, баланс між професійною діяльністю та особистими інтересами є дуже важливим для підтримки фізичного та психологічного здоров'я вчителя. Таким чином, актуальність даної теми полягає в необхідності адаптації педагогічної професії до умов сучасного світу і вимагає від педагогів не лише професійних знань, а й готовності до постійного саморозвитку та психологічної стійкості.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Над проблемою педагогічної діяльності учителів працювали Я.А.Коменський як основоположник теорії навчання, який виклав у своїй роботі «Велика

дидактика» основні вимоги до учителя; К.Д. Ушинський, який вважається «учителем учителів» («Проект учительської семінарії» та ін.); А.С. Макаренко зробив у теорію і практику навчання і виховання значний внесок («Про мій досвід», «Деякі висновки з мого досвіду» та ін.); В.О.Сухомлинський («Моя педагогічна віра» та ін.), який пройшовши шлях від учителя до директора школи, передав у спадщину майбутнім педагогам багатотомні роботи зокрема «Сто порад учителеві» та ін., які до сьогодні потребують досконалого вивчення та впровадження у професійній діяльності, впливають на формування професійної компетентності вчителя, сприяють удосконаленню педагогічної майстерності. Їх досліджували багато педагогів, зокрема А.М.Бойко («Оновлена парадигма виховання» та ін.), С.Т.Золотухіна («Традиції та новачі у педагогічній діяльності» та ін.), В.І.Лозова («Стратегічні питання сучасної дидактики») та багато інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість наукових досліджень професійної діяльності педагогів, система освіти потребує постійного подальшого вивчення, удосконалення загально-наукових методів, прийомів організації навчання та виховання у закладах освіти різних рівнів акредитації. Це вимагає запровадження інноваційних підходів до теорії і практики навчально-виховного процесу, ключовою постаттю якого є педагог. Тому особливості професійної діяльності педагога в сучасних умовах є завжди актуальними у нових реаліях. Не вирішеними залишаються питання професійного вигорання, режиму праці та відпочинку педагогів у закладах освіти та ін.

Мета статті полягає в аналізі професійної діяльності учителя на основі опрацювання педагогічних надбань видатних вчених попередніх поколінь, задля покращення комунікативної взаємодії «учитель-учень» у сучасному світі. Авторами розглядаються основні аспекти «Колеса життєвого балансу», з урахуванням професії педагога ХХІ століття маючи на меті покращення результативності навчання та виховання підростаючого покоління.

Завдання статті. Проаналізувати основні педагогічні надбання видатних вчених минулих поколінь, які вплинули на розвиток професійної діяльності педагога; описати модель «Колесо життєвого балансу» та визначити її застосування у професійній діяльності педагога.

Викладення основного матеріалу. Основоположником педагогіки та теорії навчання вважається чеський мислитель Я.А. Коменський. Саме він уперше описав класно-урочну систему, розробив освітню систему, що включала поділ навчання на періоди, та визначив основні риси, якими має володіти вчитель. На його думку, педагог повинен бути чесним, активним, наполегливим і слугувати прикладом моральних чеснот, які він прищеплює своїм учням. Учитель має бути освіченим, працьовитим, щиро любити свою справу, ставитися до дітей з турботою та заохочувати їх до навчання. Окрім цього, він також має виконувати роль наставника, що знайомить учнів із духовними та моральними засадами (Рябокобилко, 2020).

Учитель уособлює цілу низку моральних якостей, які необхідно постійно розвивати. Це не просто людина, що передає знання, а особистість, здатна формувати іншу особистість. Погляди Я.А. Коменського залишаються актуальними й сьогодні. Одним із найвидатніших педагогів був К. Д. Ушинський, автор багатьох праць із теорії педагогіки. Він наголошував, що особистість учителя відіграє ключову роль у вихованні, тому педагог повинен бути всебічно підготовленим до своєї роботи (Стражнікова, 2004).

Викладач потребує постійного саморозвитку, адже, крім навчання, він відіграє вирішальну роль у вихованні майбутніх поколінь. З часом уявлення про роль учителя змінювалося. Я.А. Коменський акцентував увагу на навчанні, тоді як К.Д. Ушинський підкреслював важливість виховання. Він вважав, що народним учителем може бути лише той, хто тісно пов'язаний із суспільством, добре знає народну культуру, мову та розділяє інтереси громади. Учитель має бути високоосвіченою людиною, прагнути професійного вдосконалення, володіти педагогічною майстерністю та методикою виховання (Стражнікова, 2004).

К.Д. Ушинський стверджував, що педагог не просто навчає, а й виховує через процес передачі знань. Він повинен не лише досконало володіти предметом, а й впливати на формування особистості учня. У педагогічній науці вже давно сформувалося розуміння, що вчитель поєднує дві нерозривні функції – навчальну та виховну, що відображено в понятті «навчально-виховний процес» (Євтух, 2021).

В.О. Сухомлинський зробив значний внесок у розвиток учительської професії. Він пройшов шлях від звичайного вчителя до керівника школи та завжди наголошував на тому, що педагог – це «творець людських душ». Він вважав, що виховання – це не лише процес передачі знань, а й розвиток моральних якостей учня. Його слова: «На нашій совісті найбільше, що є на світі, – людина, об'єкт іншої праці, жива душа», залишаються актуальними й сьогодні (Євтух, 2021).

З часом увага до вчителя як особистості тільки зростала. Він перестав бути лише передавачем знань і став наставником, який через навчання виховує цілісну особистість. Сучасне суспільство потребує педагогів, здатних відповідати викликам ХХІ століття. Важко не погодитися з тим, що три професії є надзвичайно важливими – учитель, лікар і військовий, адже їхні помилки мають високу ціну. Виходячи з цього, можна стверджувати, що якісний лікар і військовий починаються з хорошого вчителя. Оскільки світ стрімко змінюється, підготовка педагога також має адаптуватися до нових умов.

Ми поділяємо думку, що освіта вчителя не є завершеним процесом – вона продовжується впродовж усього життя. Лише постійний розвиток дозволяє педагогу відповідати сучасним вимогам і бути

прикладом для учнів. З кожним роком навчання дедалі більше поєднується з вихованням. Видатні педагоги завжди наголошували, що вчитель не просто передає знання, а й формує особистість. Саме тому в педагогіці використовується термін «навчально-виховний процес», який підкреслює взаємозв'язок цих двох складових. Учитель має бути взірцем моральних якостей, виховувати учнів своїм прикладом та надавати їм не лише академічні, а й життєві знання. Культурно-просвітницька діяльність відіграє важливу роль у формуванні моральних якостей учнів, розвитку гуманістичних цінностей, національної самосвідомості, орієнтації на українську культуру, мову та патріотичні традиції (Будасова, 2014).

Такий тип взаємодії з дітьми є необхідним для досягнення як навчальних, так і виховних результатів. Під час проведення виховних заходів та культурно-просвітницької роботи учні мають можливість отримати нову інформацію у цікавій і незвичній для них формі. Водночас вчитель, окрім передачі знань, має виховувати дітей, прищеплюючи найкращі людські якості та любов до Батьківщини.

Проведення виховних заходів у цікавій формі дозволяє учням не лише отримувати нову інформацію, а й засвоювати її ефективніше. Учитель, окрім освітньої функції, повинен виховувати молодь, прищеплювати їм найкращі людські якості та любов до рідної землі. Світ швидко змінюється, а разом із ним змінюються й методи навчання. Те, що було ефективним двадцять років тому, сьогодні може втратити свою актуальність. Учитель має бути готовим адаптувати свою роботу до нових умов, включно з викликами ХХІ століття, такими як епідемії, пандемії чи військові конфлікти (Кравченко, Хижа, 2023).

Таким чином, педагог повинен володіти всіма аспектами своєї професії та вміти адаптувати їх до сучасних реалій. Практика доводить, що більшість учителів відповідально ставляться до своєї роботи, прагнуть до самовдосконалення та завжди готові підтримати своїх учнів. Проте важливо пам'ятати, що педагог – це передусім людина. Слід змінювати стереотипи про те, що вчитель не має особистого життя, повинен працювати безперервно, перевіряючи зошити до ночі, а зранку приходити на роботу усміхненим.

Сучасний педагог – це професіонал, який постійно розвивається, дбає про своїх учнів і водночас має право на власне життя. З кожним століттям роль учителя змінювалася: від простого передавача знань до наставника, що формує особистість учня через процес навчання. Вимоги до педагога постійно зростають, а сучасні реалії диктують необхідність реформування професійної підготовки вчителів. Педагог ХХІ століття має бути не лише фахівцем у своїй галузі, а й особистістю, здатною адаптуватися до змін та мотивувати учнів до саморозвитку.

Педагог повинен бути здатним виконувати основні аспекти своєї професійної діяльності, розуміти, як ці методи застосовувалися раніше, і вміти адаптувати їх до сучасних викликів. Практика показує, що більшість педагогів дійсно виконують свою роботу на високому рівні, готові до самовдосконалення, працюють над собою та допомагають учням у різноманітних ситуаціях. Водночас учням слід пам'ятати, що вчитель – це перш за все людина. Стереотип, що вчителі не мають особистого життя, що вони мають до ночі перевіряти зошити і потім приходити на роботу усміхненими, варто змінити. Іноді навіть виникають переконання, що класний керівник ночує в школі. Практика показує, що «професійне вигорання» є реальним і часто навіть молоді педагоги не витримують великих навантажень.

Психологічний аспект професійної діяльності педагога, зокрема питання професійного вигорання, є важливим для ефективності навчання. За словами Ніколаєнко, вчителі повинні мати достатню підтримку для профілактики вигорання, адже цей процес може призвести до зниження продуктивності та якості викладання (Ніколаєнко, 2020). Тому важливо змінювати ставлення суспільства до цієї професії і взаємодії між учителем і учнями. Крім того, важливо починати підготовку вчителів до співпраці з батьками ще на етапі навчання в університеті. Сприяння налагодженню педагогічної взаємодії з батьками є важливим чинником у досягненні позитивних результатів у вихованні.

Окрім того, ефективним методом для подолання стереотипів і покращення життя педагога є «Колесо життєвого балансу», розроблене Полом Дж. Майером. Це інструмент, який допомагає людині оцінити, наскільки збалансованим є її життя, незалежно від виду професійної діяльності. На нашу думку, це надзвичайно важливо, оскільки вчителі можуть використовувати принципи «Колеса життєвого балансу» для урізноманітнення свого життя (робота, відпочинок, дозвілля, здоров'я тощо), що позитивно впливає на їхню професійну діяльність. Іноді педагоги можуть застосовувати власний досвід у навчальному процесі, що може мати як позитивні, так і негативні наслідки в результаті взаємодії з учнями.

Життєвий баланс – це стан, коли людина задоволена всіма аспектами свого життя та здатна впливати на своє сьогодення й майбутнє, а також визначати, скільки часу та уваги приділяти кожному аспекту. Для педагога це важливо, оскільки максимальна продуктивність на роботі досягається лише тоді, коли інші аспекти життя гармонійно поєднуються. Аспекти «Колеса життєвого балансу» можуть варіюватися в залежності від віку і потреб людини, але їх суть залишається незмінною (Демкура, Маркович, 2023).

Згідно з Майером, концепція «Колеса життєвого балансу» є важливим інструментом для підтримки гармонії в житті педагога. Вона дозволяє визначити, наскільки збалансованими є різні аспекти життя, включаючи професійну діяльність, здоров'я, відносини та дозвілля, що сприяє більш ефективній роботі в школі (Mayer, 2021).

Загалом, «Колесо життєвого балансу» складається з таких складових: стосунки та сім'я, здоров'я, відпочинок, дозвілля, друзі, особистісний розвиток, робота та фінанси. Розглянемо ці аспекти стосовно професійної діяльності сучасного вчителя в умовах сьогодення.

«Відносини та сім'я». Для вчителя важливо оцінити свої стосунки з партнером, родиною, батьками та дітьми, а також рівень гармонії в родинному житті. Якщо це необхідно, можна працювати над покращенням цих аспектів, наприклад, проводити більше часу з близькими. Всі події в родині значно впливають на загальний стан людини. Дім – це місце, куди вчитель повертається після роботи, і важливо створити комфортні умови вдома для того, щоб відчувати себе добре і бути готовим до наступного робочого дня в школі.

«Здоров'я». Вчителю слід переглянути свій спосіб життя, здорові та шкідливі звички, а також ставлення до фізичних навантажень. Важливо бути у хорошій фізичній формі, адже «здорове тіло — здоровий дух». Підтримка свого здоров'я є необхідною, оскільки без цього жоден інший аспект не зможе функціонувати ефективно. Держава також повинна підтримувати здоров'я педагогів, наприклад, стимулюючи до занять спортом та адаптуючи робочий графік таким чином, щоб у вчителів була можливість більше уваги приділяти фізичній активності. Адже для якісної роботи з учнями вчителю необхідне здоров'я.

Здоров'я вчителя є основою його ефективної діяльності, оскільки лише здорова людина здатна забезпечити належний рівень педагогічної діяльності. Як зазначає, важливо, щоб педагог постійно підтримував своє здоров'я через фізичну активність та правильний режим праці (Толмачова, 2004).

«Відпочинок». Це ще один важливий аспект «Колеса життєвого балансу». Без належного відпочинку продуктивність на роботі знижується. Якщо вчитель постійно втомлюється, він не зможе ефективно викладати матеріал або проводити виховні заходи. Якщо педагог безперервно працює, з часом може втратити інтерес до своєї роботи, що вплине на результати навчального процесу. Тому вчитель повинен вміти поєднувати навчально-виховну діяльність з відпочинком. Це суттєвий фактор для покращення педагогічної роботи.

Держава також може підтримати цей процес, надаючи можливість вчителям відпочивати. Наприклад, можна створити кімнати для психологічного розвантаження, де педагоги могли б відпочити перед наступними уроками або підготуватися до них. Коли вчитель відпочиває і відновлює сили, його ефективність і результативність уроків значно зростають.

«Дозвілля». Цей аспект тісно пов'язаний з відпочинком, але важливо, щоб у педагога було особисте хобі, чим він займається у вільний час. Діти помічають, коли вчитель має захоплення. Часто учні асоціюють педагога тільки з його предметом, вважаючи, що поза роботою його нічого більше не цікавить. Тому важливо підтримувати інтерес учнів не лише до предмета, а й до вчителя як гармонійно розвиненої особистості.

Отже, педагогу корисно знаходити для себе захоплюючі заняття, щоб залучити учнів не лише до свого предмета, а й продемонструвати різноманіття свого особистого життя, що, у свою чергу, позитивно вплине на педагогічну діяльність і результати навчання та виховання учнів.

«Дружба». Цей аспект є важливим для кожної людини, і вчителям, як і всім іншим, потрібно мати друзів, до яких можна звернутися в будь-яких ситуаціях. Добре, коли вчитель має друзів серед колег, інших педагогів. Це покращує психологічний стан вчителя і дозволяє обмінюватися досвідом з іншими професіоналами. Вчителі можуть ділитися досвідом викладання, виховними методами, стратегіями подолання кризових ситуацій, що підвищує ефективність роботи. Учні уважно спостерігають за тим, як вчитель спілкується з іншими людьми, і на основі цього формують своє ставлення до нього. Тому важливо активно спілкуватися, обмінюватися педагогічним досвідом і підтримувати добрі стосунки з колегами.

«Розвиток». Для кожного педагога це ключовий аспект професійного життя. Потрібно постійно вдосконалювати свої навички та знання. Світ не стоїть на місці, а разом із ним змінюються й діти, тому вчителю потрібно бути готовим відповідати вимогам часу. Учитель повинен прагнути до самовдосконалення, адже він має бути цікавою особистістю для своїх учнів. Якщо учні побачать, що вчитель не працює над собою, вони теж будуть менш мотивованими до навчання. Тому важливо, щоб вчитель своїм прикладом показував, як важливо постійно працювати над собою. Постійне самонавчання і самовиховання є невід'ємною частиною педагогічної професії.

«Робота». Це сфера, в якій людина проводить більшу частину свого часу. Вчитель має свідомо вибирати свою професію, любити дітей та мати сильне бажання навчати. Вчитель повинен виконувати свою педагогічну діяльність на високому рівні, забезпечуючи якісне навчання та виховання майбутнього покоління. Держава також повинна постійно сприяти покращенню умов праці для вчителів, створюючи комфортні умови роботи. Важливо, щоб навчальні заклади були облаштовані так, щоб педагоги могли комфортно працювати, використовуючи сучасні ресурси та матеріально-технічну базу. Це допоможе зробити навчальний процес більш ефективним і результативним.

«Фінанси». Цей аспект є важливою частиною життя кожної людини. Учитель у державному закладі не має змоги безпосередньо впливати на свою заробітну плату, тому важливо, щоб держава створила сприятливі умови праці. Необхідно забезпечити вчителів гідною оплатою за їхню роботу, оскільки вони

працюють не лише в школі, а й вдома: перевіряють домашні завдання, спілкуються з батьками та організовують позаурочну діяльність. Тому важливо враховувати цей фактор і вживати заходів для підвищення фінансового благополуччя педагогів.

Результати дослідження, яке зосереджене на аналізі професійної діяльності вчителя з точки зору «Колеса життєвого балансу», виявляють важливість гармонійного поєднання особистого життя і професійної діяльності для досягнення високої результативності у навчанні та вихованні учнів.

Висновки. Таким чином, вимоги та ставлення до професійної діяльності вчителя змінювалося протягом століть. Видатні педагоги відпрацювали основні вимоги до того, яким повинен бути вчитель. Ми ж наголошуємо, що це в першу чергу професійно підготовлена особистість зі своїми потребами та переконаннями.

Сучасний вчитель – це той, який реалізувався в усіх сферах життя, це особистість, яка здатна надавати необхідні знання учням і виховати справжнього громадянина України.

Таким чином, дослідження підтверджує важливість підтримки життєвого балансу в професійній діяльності вчителя для досягнення високої результативності у навчанні та вихованні, а також покращення комунікативної взаємодії «учитель-учень» у сучасному світі.

Перспективи подальших розвідок. На нашу думку, в умовах сьогодення є актуальним створення та тестування ефективних програм, які б підтримували вчителів у збереженні життєвого балансу. Це можуть бути курси, семінари чи тренінги, орієнтовані на поліпшення здоров'я, організацію часу, стрес-менеджмент і саморозвиток. Такі програми можуть бути запроваджені як на рівні освітніх установ, так і державними структурами.

Подальше вивчення того, як здоровий життєвий баланс вчителя сприяє покращенню комунікації та взаємодії з учнями. Зокрема, можна зосередитися на дослідженні впливу педагогічного стресу на здатність вчителів ефективно комунікувати з учнями та створювати сприятливу атмосферу для навчання.

Таким чином, подальші розвідки мають на меті поглиблення розуміння зв'язку між особистим і професійним життям вчителя, а також вивчення ефективних методів підтримки педагогів для покращення якості освіти та виховання учнів.

Список використаних джерел

- Будасова, А. П. (2014). *Культурно-просвітницька діяльність як засіб реалізації виховної функції бібліотеки*. Взято з <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/0564/212>
- Демкура, Т., Маркович, І. (2023). «Колесо життєвого балансу» як інструмент підвищення самоусвідомлення та мотивації людини в контексті сучасних світових трендів. *Галицький економічний вісник*, 3 (82), 152-164. Взято з <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/82/1176.pdf>
- Євтух, М. Б. (2021). Проблема особистості вчителя у творчій спадщині В. О. Сухомлинського. *Грааль науки*, 5, 302-304.
- Зайченко, І. В., Теслюк, В. М., Каленський, А. А. (2017). *Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи*. Київ.
- Кравченко, І. В., Хижа, М. С. (2023). Використання смартфонів у дидактичному процесі сучасної школи. *Педагогічні науки*, 82, 25-29.
- Ніколаєнко, С. О., Харченко, Т. М. (2020). Особливості емоційного вигорання у викладачів закладів вищої освіти. В кн. О. Г. Романовський (Ред.), *Психологічний інструментарій розвитку лідерського потенціалу сучасної молоді: теорія і практика*: матеріали наук.-практ. конф. (с. 29-31). Харків: НТУ «ХПІ».
- Рябокобилко, К. С. (2021). Використання педагогічної спадщини Я. А. Коменського в системі функціонування педагогічної освіти в Україні. *Дидаскал*, 21, 201-207. Взято з <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/17415>
- Стражнікова, І. В. (2004). *Професійна підготовка майбутніх учителів у контексті ідей К. Ушинського та педагогів західного регіону України*. Взято з <https://tinyurl.com/2erpt9u3>
- Толмачова, І. М. (2004). Методичний посібник як засіб формування рефлексивної позиції вчителя. В кн. *Програма і матеріали XI науч.-практ. конф. учителей, работающих в системе непрерывного образования* (с. 95-96). Харьков.
- Mayer, P. J. (2021). *The Wheel of Life: Balancing Work and Life*.

References

- Budasova, A. P. (2014). *Kulturno-prosvitnytska diialnist yak zasib realizatsii vykhovnoi funksii biblioteki [Cultural and educational activities as a means of implementing the educational function of the library]*. Retrieved from <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/0564/212> [in Ukrainian].
- Demkura, T., & Markovych, I. (2023). «Koleso zhyttievoho balansu» yak instrument pidvyshchennia samousvidomlennia ta motyvatsii liudyny v konteksti suchasnykh svitovykh trendiv [“The Wheel of Life Balance” as a tool for enhancing self-awareness and motivation in the context of modern global trends].

- Halytskyi ekonomichnyi visnyk [Halytskyi Economic Bulletin]*, 3 (82), 152-164. Retrieved from <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/82/1176.pdf> [in Ukrainian].
- Kravchenko, I. V., & Khyzha, M. S. (2023). Vykorystannia smartfoniv u dydaktychnomu protsesi suchasnoi shkoly [The use of smartphones in the didactic process of the modern school]. *Pedahohichni nauky [Pedagogical Sciences]*, 82, 25-29 [in Ukrainian].
- Mayer, P. J. (2021). *The Wheel of Life: Balancing Work and Life*.
- Nikolaienko, S. O., & Kharchenko, T. M. (2020). Osoblyvosti emotsiinoho vyhorannia u vykladachiv zakladiv vyshchoi osvity [Features of emotional burnout among teachers of higher education institutions]. In O. H. Romanovskyi (Ed.), *Psykhologichniy instrumentarii rozvytku liderskoho potentsialu suchasnoi molodi: teoriia i praktyka [Psychological tools for developing the leadership potential of modern youth: theory and practice]: materialy nauk.-prakt. konf. (pp. 29-31)*. Kharkiv: NTU «KhPI» [in Ukrainian].
- Riabokobylko, K. S. (2021). Vykorystannia pedahohichnoi spadshchyny Ya. A. Komenskoho v systemi funktsionuvannia pedahohichnoi osvity v Ukraini [Vykorystannia pedahohichnoi spadshchyny Ya. A. Komenskoho v systemi funktsionuvannia pedahohichnoi osvity v Ukraini]. *Dydaskal [Dydaskal]*, 21, 201-207. Retrieved from <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/17415> [in Ukrainian].
- Strazhnikova, I. V. (2004). *Profesiina pidhotovka maibutnikh uchyteliv u konteksti idei K. Ushynskoho ta pedahohiv zachidnoho rehionu Ukrainy [Professional training of future teachers in the context of the ideas of K. Ushynskyi and educators of the western region of Ukraine]*. Retrieved from <https://tinyurl.com/2erpt9u3> [in Ukrainian].
- Tolmachova, I. M. (2004). Metodychnyi posibnyk yak zasib formuvannia refleksyvnoi pozytsii vchytelia [Methodological manual as a means of forming a reflective position of a teacher]. In *Prohramma y materialy XI nauch.-prakt. konf. uchyteliv, rabotaiushchikh v systeme nepreryvnoho obrazovanyia [Program and materials XI scientific-practical. conf. teachers working in the system of continuous education]* (pp. 95-96). Kharkov [in Ukrainian].
- Yevtukh, M. B. (2021). Problema osobystosti vchytelia u tvorchii spadshchyni V. O. Sukhomlynskoho [The problem of the teacher's personality in the creative legacy of V.O. Sukhomlynskyi]. *Hraal nauky [Graali of Science]*, 5, 302-304 [in Ukrainian].
- Zaichenko, I. V., Tesliuk, V. M., & Kalenskyi, A. A. (2017). *Osnovy pedahohichnoi maisternosti ta etyka vykladacha vyshchoi shkoly [Fundamentals of pedagogical skills and ethics of a higher school teacher]*. Kyiv [in Ukrainian].

KRAVCHENKO I., KHYZHA M.

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

FEATURES OF A TEACHER'S PROFESSIONAL ACTIVITY IN MODERN CONDITIONS

The article is relevant in the context of the urgency of improving the activities of a modern teacher in today's conditions. This profession has the highest responsibility and honour, as it affects the formation of future generations of people in Ukraine.

The article reveals the pedagogical views of the world-famous Czech teacher J.A. Comenius as the founder of the theory of learning, who proposed the system of education, school organisation, and worked out the basic qualifications for a teacher. The authors analyse the pedagogical heritage of K.D. Ushynsky, who wrote many works on the theory of pedagogy. He believed that a teacher is a personality who should constantly strive for self-development and self-improvement and perform two main functions – to teach and to educate. The article emphasises the importance of studying and implementing the pedagogical heritage of V.O. Sukhomlynskyi, who made a significant contribution to pedagogical science. The purpose of the article is to analyse the professional activity of a teacher on the basis of the pedagogical achievements of prominent scientists of previous generations, in order to improve the teacher-student communication interaction in the modern world. The authors examine the main aspects of the “Wheel of Life Balance”, taking into account the profession of a 21st century teacher, with the aim of improving the effectiveness of teaching and upbringing the younger generation.

The practical value of the proposed scientific article is to highlight the achievements of outstanding teachers of the past, the qualifications for a teacher, as well as the proposed provisions of the “Wheel of Life Balance” in relation to the professional activity of a modern teacher.

Key words: teacher, pedagogue, personality, learning, upbringing, pedagogical skills, «Wheel of Life Balance»

Стаття надійшла до редакції 12.02.2025 р.